

Хайдаров Ўрал Ахмадович,
ТДИУ, «Банк иши ва инвестициялар»
кафедраси ассистенти
E-mail: oygul.alimova.88@mail.ru

**МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТИМИЗДА ИШБИЛАРМОНЛИК ВА
ҚУЛАЙ ИНВЕСТИЦИЯ МУҲИТИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ**

**УЛУЧШЕНИЕ РАЗВИТИЯ БИЗНЕСА И БЛАГОПРИЯТНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО
КЛИМАТА В НАШЕЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ**

**IMPROVING THE DEVELOPMENT OF BUSINESS AND FAVORABLE
INVESTMENT CLIMATE IN OUR NATIONAL ECONOMY**

Аннотация. Миллий иқтисодиётимизда ишбилармонлик ва инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш ҳамда бизнес юритиш шароитларини баҳолаш мезонлари тизимини жорий этиш бўйича тегишли хулосалар шакллантирилган.

Таянч иборалар: ишбилармонлик, инвестиция, инвестиция муҳити, бизнес юритиш, тадбиркорлик.

Аннотация. Сформированы соответствующие выводы о коренном улучшении делового и инвестиционного климата в национальной экономике, а также внедрении системы критериев оценки условий ведения бизнеса.

Ключевые слова: бизнес, инвестиции, инвестиционный климат, ведение бизнеса, предпринимательство.

Abstract. The relevant conclusions are drawn about the radical improvement of the business and investment climate in the national economy, as well as the introduction of a system of criteria for assessing business conditions.

Keywords: business, investment, investment climate, doing business, entrepreneurship.

Тараққиёт ва юксак ривожланишга эришган давлатлар тажрибасига кўра, ҳар бир халқ ўз олдида улуғ ва истикбол мақсадларни қўйиши ҳамда уни амалга ошириш салоҳиятлари билан жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллайди. Бугун Ўзбекистон ҳам ўз тарихининг ана шундай масъулиятли чорраҳасида турибди, десак, муболаға бўлмайди. Бинобарин, Президент Шавкат Мирзиёев томонидан ишлаб чиқилган Ҳаракатлар стратегияси истикболимиз тақдирини ҳал этувчи муҳим ва янги давр босқичини ифодаловчи миллий ғояга айланмоқда.

XXI асрга келиб стратегия тушунчаси анча кенгайди. Стратегия деб, дунё миқёсида ва давлат ички ҳаётидаги иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ҳамда бошқа соҳаларда вужудга келган инқирозий вазиятларни прогнозлаштириш ва бартараф этишга қаратилган бошқарувни ташкил этиш масалаларига доир тушунчаларни қамраб олади. Шундан келиб чиқиб, давлат стратегияси бир бири билан ўзаро боғлиқ, лекин алоҳида хусусият касб этувчи кўплаб тушунчаларда ифодаланади.

Жамиятда адолатли бошқарувнинг вужудга келиши, шубҳасиз, иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишларини такомиллаштириш имкониятини яратади. Улар макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаш, таркибий ўзгартиришларни чуқурлаштириш, миллий иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация ва диверсификация қилиш, унинг рақобатбардошлигини ошириш, айниқса, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантиришнинг янги инновацион технологияларининг татбиқ этилиши имкониятларини яратади. Яъни ривожланишнинг ички қонуниятларига кўра, янги сифат босқичга кўтарилишнинг мураккаб, аммо такомиллашган шакллари пайдо бўлади. Бу ўз навбатида, иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор мавқеини янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантиришга қаратилган институционал ва таркибий ислохотларни амалга оширади. Натижада мавжуд салоҳиятдан самарали фойдаланиш орқали жойларда мутаносиб ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ўсиш суръатлари вужудга келади.

Миллий иқтисодиётимизда ишбилармонлик ва инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш, жаҳон амалиётида умум қабул қилинган бизнесни юритиш шароитларини баҳолаш мезонлари тизимини жорий этиш ва шу асосда мамлакатимизнинг халқаро рейтингини янада оширишни таъминлаш бўйича кенг чора-тадбирлар комплекси қабул қилинди.

Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш, кредит олиш, хўжалик низоларини кўриб чиқиш, бизнесни тугатиш жараёнлари сезиларли даражада соддалаштирилди ва арзонлаштирилди. Мулкни рўйхатдан ўтказиш, ер участкаларини ажратиш, қурилишга рухсатномалар бериш, электр тармоқларига уланишда «бир дарча» тамойилларини оммавий жорий этиш бўйича ишлар жадал суръатларда амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, Ўзбекистонда ишбилармонлик муҳитининг ҳозирги ҳолати ва бизнесни юритиш шароитлари ҳали-ҳамон эркин бозор иқтисодиёти талаблари ва тамойилларига, умум қабул қилинган халқаро нормаларга тўлиқ ҳажмда жавоб бермаяпти. Аввалгидек тадбиркорлик фаолиятини ҳаддан ортиқча тартибга солиш ҳолатлари мавжуд, давлат органлари билан тадбиркорлик субъектлари ўртасида ўзаро муносабатларнинг контактсиз шакллари самарали жорий этиш имкониятлари тўлиқ ҳажмда ишлатилмаяпти. Бизнесни юритиш учун шарт-шароитларни яхшилаш бўйича қабул қилинаётган чора-тадбирлар жойларда етарли даражада амалиётга жорий этилмаяпти.

Мамлакатда тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб этиш учун энг қулай инвестиция муҳитини шакллантириш мақсадида иқтисодиётни либераллаштириш, давлат бошқарувини ислоҳ қилиш, тадбиркорлик субъектлари фаолиятига аралашувни чеклаш, лицензиялаш ва рухсат бериш тартиб-таомилларини қисқартириш ва соддалаштириш, товарлар (ишлар ва хизматлар)дан эркин фойдаланишни таъминлаш, шунингдек, ҳудудларда зарур инфратузилмани яратиш борасида кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилди.

Солиқ юқини камайтириш ва инвесторлар учун солиққа тортиш тизимини соддалаштириш, соғлом рақобат муҳитини қўллаб-қувватлашга қаратилган солиқ сиёсати ва божхона-тариф жиҳатдан тартибга солиш ислохотлари жадал суръатлар билан амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, инвесторлар билан ишлашда, айниқса, жойларда, инвесторларнинг ташаббуслари барча даражадаги ҳокимликлар томонидан лозим даражада қўллаб-қувватланмаслиги, бу борада вазирлик ва идоралар фаолияти аниқ мувофиқлаштирилмаганлиги билан боғлиқ бюрократик тўсиқ ва ғовлар ҳали ҳам мавжуд-

лиги қулай инвестиция муҳитини шакллантириш бўйича давлат сиёсатининг изчиллигига бўлган ишончнинг мустаҳкамланишига тўсқинлик қилмоқда.

Инвестиция муҳити тушунчаси ўзининг мураккаблиги ва мукамаллиги жиҳатидан макро ва микро иқтисодиёт даражасида кўриб чиқиш лозим. Макроиқтисодиёт даражасида у капитални қабул қилувчи мамлакатдаги мавжуд сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳолатларни ўз ичига олади. Макроиқтисодиёт даражасида ёндашилганда хорижий инвестицияларга нисбатан давлат сиёсати, халқаро шартномалар шартларини бажариш хорижий мулкни миллийлаштириш, турли масалалар бўйича халқаро шартномалар тизимида иштирок этиш давлат бошқарув тизимларининг мустаҳкамлиги, сиёсий раҳбариятнинг муқаррарлиги, давлатнинг иқтисодиётга аралаштириш даражаси, иқтисодий сиёсатнинг мукамаллиги, давлатнинг иш самарадорлиги, банклар тизимининг такомиллашув даражаси, пул муомаласи ва давлат бюджетининг барқарорлиги, давлатнинг ички ва ташқи қарзлари миқдори ва бошқалар ҳал қилувчи ўринда туради. Инвестиция муҳитига капитални қабул қилувчи мамлакатнинг қонунларида акс эттирилган тўғридан- тўғри харажатлар ва хорижий фирмаларининг фаолиятини чегараловчи ёки тақиқловчи омиллardan ташқари, тўлиқ аниқланмаган баъзи бир қоидалар ва мувофиқлаштирилмаган жараёнларнинг мавжудлиги салбий таъсир этади.

Мамлакатимизда ишбилармонлик муҳитини тубдан яхшилаш ва тадбиркорликка янада кенг эркинлик бериш юзасидан қатор чора-тадбирлар амалга оширилди. Хусусан, иқтисодиётни барқарор юксалтиришнинг муҳим омили бўлган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш бўйича қулай ишбилармонлик муҳити ҳамда ишончли ҳуқуқий қафолатлар яратилди. Айнан мазкур соҳанинг жадал ривожланиши ички бозорни сифатли импорт ўрнини босувчи ва экспортбоп маҳсулотлар билан тўлдиришга, янги иш ўринларини ташкил қилишга, айниқса, бугунги кунда долзарб вазифа бўлган ёшларни иш билан таъминлашга, пировардида аҳолининг турмуш даражасини ва даромадларини оширишга имкон берди. Натижада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик мамлакатимизда янги иш ўринларини яратишда, миллий иқтисодиётимизни изчил ва барқарор ривожланишида, жамиятда ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашда муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 январдаги «2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили»да амалга оширишга оид Давлат дастури тўғрисида»ги ПФ-5635-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2014 йил 7 апрелдаги «Ўзбекистон Республикасида инвестиция иқлими ва ишбилармонлик муҳитини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-4609-сонли Фармони.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 1 августдаги «Ўзбекистон Республикасида инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5495-сонли Фармони.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартдаги 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида ПФ-5953-сонли Фармони.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 12 майдаги «2020–2025 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикасининг банк тизимини ислоҳ қилиш стратегияси тўғрисида»ги ПФ-5992-сонли Фармони.

Шаисламова Наргиза Кабиловна,
«Баҳолаш иши ва инвестициялар»
кафедраси катта ўқитувчиси, ТФИ
shaislamova-n@mail.ru,

Меҳмоналиев Аббосжон Ғайратжон ўғли,
ММ-66и гуруҳи талабаси, ТМИ

ЖАҲОН ВА ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЁТИГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР: ҲОЗИРГИ ҲОЛАТ ВА ИНВЕСТИЦИОН ЖАРАЁНЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРАЛАРИ

ИНВЕСТИЦИИ В МИРОВУЮ ЭКОНОМИКУ И ЭКОНОМИКУ УЗБЕКИСТАНА:
ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ И МЕРЫ АКТИВИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

INVESTMENTS IN THE GLOBAL ECONOMY AND THE ECONOMY OF UZBEKISTAN:
TENDENCIES AND MEASURES FOR ACTIVATION OF INVESTMENT PROCESSES

Аннотация. Мақолада жаҳон иқтисодиётида халқаро капитал оқимида сезиларли таъсир кўрсатаётган коронавирус пандемияси шароитида иқтисодиётга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг ҳозирги ҳолати ёритилган. Шунингдек, замонавий шароитларда инвестиция фаолиятини жадал ривожлантириш ва қулай инвестиция муҳитини яратиш мақсадида амалга оширилган улкан ишлар тўғрисида тўхталиб ўтилган. Ўзбекистонга киритилаётган инвестицияларнинг йилдан-йилга ўсиб бориши учун юртимиздаги мавжуд қулай инвестиция муҳитини янада яхшилаш ва ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар кўрсатилган.

Калит сўзлар: инвестиция муҳити, инвестиция сиёсати, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар, ялпи ички маҳсулот, эркин иқтисодий зона, сиёсий барқарорлик, инвестиция лойиҳаси, имтиёз ва преференциялар.

Аннотация. В статье описываются текущее состояние привлечения прямых иностранных инвестиций в экономику страны в условиях пандемии коронавируса, оказывающая значительное влияние на международные потоки капитала в глобальной экономике. А также в статье освещается огромная работа, проделанная для развития инвестиционной деятельности в национальной экономике и создания благоприятного инвестиционного климата. Рассмотрены меры по дальнейшему улучшению и развитию благоприятного инвестиционного климата в стране для ежегодного роста инвестиций в Узбекистан.

Ключевые слова: инвестиционный климат, инвестиционная политика, ПИИ, ВВП, свободная экономическая зона, политическая стабильность, инвестиционный проект, льготы и преференции.

Annotation. The article describes tendencies of attraction foreign direct investment into the country's economy in the context of the coronavirus pandemic, which has a significant impact on international capital flows in the global economy. The article highlights the huge work done to develop investment activity in the national economy and create a favorable